

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ЄВРОПІ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ)

Туристична індустрія – динамічна галузь, яка може суттєво впливати на соціально-економічний розвиток країни. Гнучкість туристичних послуг дає можливість створювати туристичний продукт із застосуванням як ресурсу будь-якого об'єкта, котрий несе історичну, рекреаційно-оздоровчу або культурну цінність. В умовах швидкого розвитку туристичного продукту на протигагу класичним видам туризму почали розвиватися альтернативні. До таких видів галузевої діяльності можна віднести індустріальний туризм. Цей вид відпочинку несе в собі історично-культурні, спортивні та пізнавальні цінності. У другому десятиріччі XXI ст. туристична індустрія має тенденцію до розширення, і цьому сприяють специфічні потреби туристів. З'являються нові види туризму, все частіше формуються ексклюзивні тури для споживачів туристичного продукту. Одним зі специфічних видів туризму є індустріальний туризм.

Індустріальний туризм – це вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустріальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустріальної архітектури, відвідування працюючих або покинутих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних, ділових інтересів.

Передумовами розвитку індустріального туризму є:

- значні капіталовкладення у розвиток інфраструктури, необхідної для задоволення потреб та забезпечення безпеки туристів, що планують відвідати об'єкти промислового туризму;
- логістичні транспортні та інфраструктурні мережі, зорієнтовані на перевезення туристів;
- наявність розвинутої мережі закладів громадського харчування, готелів тощо у промислових зонах, на об'єктах промислового туризму;
- наявність стандартів щодо організації та проведення екскурсій на промислові об'єкти;
- чіткі правила та норми щодо надання туристичних послуг у сфері промислового туризму;
- регулювання питань відповідальності організаторів турагентств (що працюють у сфері промислового туризму) за життя та здоров'я туристів [1].

Німеччина займає лідируючі позиції на промисловому ринку Європи. Найбільшу частку промисловості становлять автомобільна промисловість (Volkswagen, BMW, Daimler), хімічна промисловість (Bayer, BASF, HenkelGroup), енергетична промисловість (Bosch), авіаційне будівництво, а також шахти та кар'єри. Також Німеччина має велику спадщину для розвитку нетрадиційного туризму, наприклад: бункери, бомбосховища, воєнні об'єкти часів Другої світової війни.

Головною проблемою розвитку індустріального туризму є організація туру до об'єктів. Багато об'єктів знаходяться в аварійному стані або охороняються, також однією з проблем організації цих турів є те, що об'єкти часто мають власника, котрий залишається невідомим, це викликає складнощі з укладенням контракту на відвідування цих місць.

Німеччина активно використовує свій туристичний досвід для розвитку індустріального туризму. Тури до промислових об'єктів автомобільної промисловості, хімічної, енергетичної активно використовуються для розвитку комерційного індустріального туризму. Прикладом нетрадиційного туризму є BerlinerUnterwelten, що займаються турами по бункерах, бомбосховищах, інших об'єктах, котрі залишилися після Другої світової війни. Слід відзначити й урбаністику країни. Промислові міста становлять урбаністичний пейзаж країни та можуть бути використані у розвитку специфічного туризму. Зі стартом промислової революції, що почалася в Німеччині в першій половині XIX ст., особливий поштовх для розвитку отримав Рейнсько-Рурський регіон, що на території сучасної федеральної землі Північний-Рейн Вестфалія. У той період тут активно почала розвиватися вугільна промисловість, і вже незабаром Німеччина щосили забезпечувала вугіллям не тільки себе, але і добру половину Європи.

Сучасність Рурського регіону. Що ж сталося з величезною площею закритих заводів і шахт з усіма існуючими там спорудами? Все просто: відкриту територію озеленили і перетворили на прогулянкові зони, а будівлі цехів і шахт – на музеї та культурні простори, потрапляючи всередину яких ніби опиняєшся всередині живої машини.

Сучасна Рурська конурбація площею майже 4,5 тис. км² і з населенням близько 5,3 млн людей – це одна з найбільших міських агломерацій в Європі, міста якої практично зливаються одне з одним. Їдеш на поїзді з одного міста в інше і зовсім не помічаєш кордону. Найбільшими містами тут є Дортмунд і Ессен, кожен з населенням близько півмільйона людей. Саме в них можна побачити одні з найуспішніших прикладів «перепрофілювання» колишніх промислових об'єктів під індустріальний туризм. Також цікаві локації можна розшукати в Бохумі, Дуйсбурзі, Оберхаузені, Гальзенкірхені та ще декількох містах.

Шахта Цольферайн в Ессені. Колишня кам'яновугільна шахта Цольферайн в Ессені – мабуть, найвідоміший об'єкт індустріального туризму в Рурському регіоні. Почала працювати в 1834 р., коли один німецький підприємець зайнявся пошуком родовища коксівного вугілля для своїх сталеливарних заводів. Понад століття Цольферайн була справжнім промисловим гігантом, проте в 1970-і роки почала поступово занепадати. Наприкінці 1986 р. її вирішили повністю закрити, тоді як тутешній коксовий завод пропрацював ще кілька років. Частина приміщень Цольферайн зберегли в якості пам'ятки індустріальної культури, що в 2001 р. було включено до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Тим більше, що німецька цехова архітектура, переважно червоного

кольору, – окремий вид мистецтва, що своїм зовнішнім виглядом приваблює любителів атмосферних фото. Жителі регіону від цього отримали свою вигоду, адже відкриття подібних туристичних і культурних об'єктів створило велику кількість нових робочих місць. Тут регулярно проводяться всілякі ярмарки, фестивалі, концерти та інші творчі проекти. На території Центру є кілька музеїв, включаючи музей «Дорога вугілля» і музей Рурського регіону, а в колишньому коксовому заводі розміщена виставка сучасного мистецтва, влаштовуються тематичні виставки. Та й по чималій вуличній території шахти прогулятися приємно. І, зрозуміло, зробити побільше атмосферних фото.

Ландшафтний парк «Дуйсбург-Норд». Громадський парк Landschaftspark Duisburg-Nord у Дуйсбурзі був відкритий в 1994 році на території закритого металургійного заводу «Мейдеріх хютте». Парк «Дуйсбург-Норд» вважається одним з найкращих в Європі прикладів відновлення і повторного використання території. Його мета – не просто створення зеленої прогулянкові зони в промисловому місті, а й збереження пам'яті про його індустріальне минуле. Зараз на території парку облаштовані ігрові майданчики, кафе, звіринець і навіть хостел. Також всі бажаючі можуть потрапити всередину однієї з колишніх доменних печей і на оглядові майданчики, звідки відкриваються мальовничі краєвиди на довколишні міста і Рейн. Крім того, колишню ТЕЦ заводу переобладнали під величезний зал, де проводяться концерти та спортивні заходи, а на території газгольдера облаштували штучний басейн глибиною 13 метрів, який активно використовують дайвери для тренувань.

Ще одна «родзинка» парку – вечірнє кольорове освітлення колишніх промислових споруд. І це не просто підсвічування, а ціла продумана інсталяція, яка включається автоматично з настанням сутінків. У вихідні та свята гості можуть побачити повну програму світлового шоу.

Індустріальний музей в Оберхаузені. Формально об'єднання LVR-Industriemuseum складається з шести музеїв різної спрямованості в Рурському регіоні (тканинна фабрика, виробництво паперу, бавовняна фабрика тощо). Але окремо серед них хочеться виділити музей на базі колишньої цинкової фабрики в Оберхаузені LVR-Industriemuseum Zinkfabrik Altenberg. Його перевага – зручне розташування, прямо біля залізничного вокзалу. Вже сама по собі будівля музею дуже приваблює, а всередині нього можна побачити велику кількість всіляких агрегатів, колись використовуваних у виробництві.

Ще один цікавий об'єкт в Оберхаузені – Gasometer Oberhausen, що є найбільшим газгольдером дискового типу в Європі. Раніше в ньому зберігали газоподібні речовини, але після припинення використання за призначенням його переобладнали у виставковий зал, де періодично влаштовують тематичні виставки. А на даху Газометра обладнані три оглядові майданчики.

Німецький музей вугільної промисловості в Бохумі. Ще один цікавий індустріальний об'єкт в регіоні – Німецький музей гірничої справи в Бохумі. Це один з небагатьох об'єктів індустріального туризму в Рурському регіоні, який з самого спочатку був задуманий як музей і ніколи не використовувався у виробничих цілях. Перша виставка відкрилася тут ще в середині XIX століття, а статус музею він отримав в 1930 році, влаштувавшись на місці колишньої скотобойні. Під потреби музею тут побудували нову стилізовану будівлю зі штучною шахтою для екскурсій. У другій половині XX століття музей постійно розширювався, добудовувався, реконструювався, сюди перевозилися експонати з інших міст регіону. Крім того, музей працює як великий науково-дослідний інститут в галузі гірської археології та археометрії. В архіві музею зберігаються документи з історії гірничої справи [2].

Отже, індустріальний туризм має суттєвий потенціал розвитку у наявній ресурсній базі країн Європи, і слід зазначити, що більшість країн мають досить широку базу об'єктів. Окремі країни мають свої унікальні індустріальні ресурси, котрі можуть використовуватися задля поширення туристичної діяльності у першій половині XXI ст. Поширення пропозиції індустріального туризму у країнах Європи може забезпечити формування стійкого інтелектуально-культурного сегменту на світовому туристичному ринку, що потребує продовження подальших досліджень.

Література:

1. Розвиток індустріального туризму в Європі. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/13.pdf.
2. Індустріальний туризм в Німеччині – Друге життя для покинутих шахт і заводів. URL: <https://www.unian.ua/tourism/impression/industrialniy-turizm-v-nimechchini-druge-zhittya-dlya-pokinutih-shaht-i-zavodiv-foto-11244506.html>.